

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
Одбор за образовање, науку,
технолошки развој и информатичко друштво
14 Број: 06-2/39-21
2. март 2021. године
Београд

На основу члана 84. став 8. Пословника Народне скупштине
Одбор за образовање, науку, технолошки развој и информатичко друштво подноси

ИНФОРМАЦИЈУ

О ПРВОМ ЈАВНОМ СЛУШАЊУ НА ТЕМУ: „ДИГИТАЛИЗАЦИЈА У СРБИЈИ - ГДЕ СМО ДАНАС ?“

Одбор за образовање, науку, технолошки развој и информатичко друштво, на Четвртој седници, одржаној 11. фебруара 2021. године, у складу са чл. 83. и 84. Пословника Народне скупштине, донео је одлуку о организовању јавног слушања на тему: „Дигитализација у Србији - где смо данас?“, на предлог Марине Рагуш, председнице Пододбора за информатичко друштво и дигитализацију. Јавно слушање је одржано 26. фебруара 2021. године, у „Малој сали“, у Дому Народне скупштине.

Јавно слушање је почело у 10,45 часова.

Јавном слушању су присуствовали: Муамер Зукорлић, председник Одбора, Марко Атлагић, заменик председника Одбора, Марина Рагуш, председница Пододбора за информатичко друштво и дигитализацију, Милош Банђур, Милица Дачић, Невена Ђурић, Наташа Јовановић, Братислав Југовић, Софија Максимовић, Владица Маричић, Милијана Сакић, Горан Спасојевић и Љубиша Стојмировић, чланови Одбора, Јелена Обрадовић, Биљана Јаковљевић, Светлана Милијић, Ана Пешић и Милан Радин, заменици чланова Одбора, као и народни посланици: Драгана Баришић, Муамер Бачевац, Жарко Богатиновић, Братимир Васиљевић, Невена Веиновић, Петар Весовић, Владимир Граховац, Томислав Јанковић, Станислава Јаношевић, Бранимир Јовановић, Мина Китановић, Горан Ковачевић, Никола Кожовић, Весна Кришанов, Ненад Крстић, Милија Милетић, Марина Мирковић, Ненад Митровић, Гојко Палалић, Оља Петровић, Немања Поповић, Душан Радојевић, Момир Стојилковић, Радован Тврдишић, Жељко Томић, Зоран Томић, Ана Чарапић, Јелена Жарић Ковачевић, Ана Белоица, Босиљка Срдић, Славиша Булатовић, Владимир Орлић, Драгољуб Ацковић, Милорад Мијатовић и Владан Глишић.

Учесници јавног слушања у својству говорника, били су: - представници Канцеларије за информационе технологије и електронску управу: Михаило Јовановић, директор, Зоран Мишић, заменик директора, Славиша Антић, Ана Шаренац, Драгана

Бећић и Милорад Стојановић, помоћници директора, Марија Никшић, Ана Петровић, Невена Галоња, представници „ПР“ тима, Дејан Ристић, асистент директора, Милан Јосимов, правни саветник и Предраг Вучковић, фотограф; - Светлана Јовановић, представница Кабинета председнице Владе РС; - представници „UNDP“, Програма за развој: Слободан Марковић, технички саветник за дигиталну управу и представник Парламентарног портфолиа, Дражен Маравић; - представници „ИТ“ заједнице: Иван Минић, главни и одговорни уредник РНИДС и „Појачало“, Никола Марковић, председник Друштва за информатику Србије и Радомир Лале Марковић, „ИТ“ новинар.

Учеснике је, у уводној речи, поздравио др Муамер Зукорлић, председник Одбора. У уводним напоменама истакао је, да је Одбор за образовање, науку, технолошки развој и информатичко друштво, због успешнијег и ефикаснијег рада, на самом почетку свог рада формирао два пододбора: Пододбор за омладину спорт и Пододбор за информатичко друштво и дигитализацију. На овај начин су чланови и заменици чланова одбора исказали своју спремност за озбиљан рад а организација овог јавног слушања је потврда те спремности. Јавна слушања су, као најслободнији начин рада Народне скупштине, места где се могу чути аргументована и стручна мишљења и ставови како народних посланика, тако и стручне јавности и експерата из тих области. Тема јавног слушања „Дигитализација у Србији – где смо данас?“ је изазовна и потребна је због свеprisутне технике у нашем свакодневном животу, али и да сви људи схвате да техничка помагала служе да нам олакшају живот и да треба да остану на нивоу помагала, те да је потребно тежити за изналажењем златне средине између просперитета и олакшавања нашег функционисања. Након уводне речи и отворања јавног слушања, председник Одбора је дао реч Ивици Дачићу, председнику Народне скупштине.

Ивица Дачић, председник Народне скупштине, се захвалио на иницијативи да тема јавног слушања буде посвећена дигитализацији, јер је дигитализација један од најзначајнијих процеса који је у току и коме се у Републици Србији придаје огромна важност. Њен значај је био велики и током саме пандемије, када је већина активности морала бити пресељена из реалног у дигитални свет. Важност дигиталног сектора се видела у ангажовању дигиталних капацитета у организацији борбе против пандемије, па је „ИТ“ сектор, поред здравствених радника, један од најважнијих сектора у овој борби. Ове речи потврђује и кампања вакцинације која ни изблиза не би била успешна у тој мери, да иза ње не стоји снажна и добро организована дигитална подршка Канцеларије за информационе технологије и електронску управу. Председник Дачић је истакао, да ће се улога овог јавног слушања огледати највише у томе, да се препозна који су сегменти добро функционисали током пандемије, а који мање успешно, како би се из овог једногодишњег искуства извукле најбоље поуке, које ће наше целокупно друштво усмерити ка успешнијем процесу дигитализације. Када је реч о препорукама из дигиталне агенде за Западни Балкан, посебна пажња треба да бити усмерена у области „сајбер“ сигурности. Ову Агенду је 2018. године представила Европска комисија, а њена платформа предвиђа јачање инфраструктуре, али и дигиталних вештина грађана Србије. У складу са овом Агендом и Народна скупштина је у јануару месецу ове године усвојила Закон о дигиталној економији.

Потпредседник Народне скупштине, др Владимир Орлић, истакао је улогу Народне скупштине у процесу дигитализације, која је усвајала законе са новинама у овој области. Новине су подразумевале електронске процесе и системе, односно аутоматизацију, тако да одређени послови могу да се раде „on line“, даљински, једноставније, брже и ефикасније. Велику улогу у процесу дигитализације имају људи из Канцеларије за информационе технологије и електронску управу, који су учинили све да ова идеја заиста заживи и да се имплементира. Господин Орлић је похвалио Канцеларију за њено ангажовање током вакцинације, надгледању и реализацији вакцинације у сваком тренутку и обезбеђивању неопходне логистике, како би цео процес добро функционисао.

Учесницима се обратила и Марина Рагуш, председник Пододбора за информатичко друштво и дигитализацију и истакла да је непосредно по конституисању актуелног сазива Народне скупштине, у септембру месецу, покренута и иницијатива да се оснује одбор за дигитализацију и дигиталне технологије. Имајући у виду, да по важећем Пословнику Народне скупштине постоји дефинисано правило, да одбори у Народној скупштини прате ресорна министарства, формирање самосталног одбора није било могуће. С обзиром на експоненцијални раст савремених технологија и вештачку интелигенцију, која је саставни део наших живота, потребно је да се посвети дужна пажња овој области. Због тога се госпођа Рагуш захвалила потпредседнику Владимиру Орлићу, који је препознао значај ове теме и предложио да се пронађе компромисно решење, док се не стекну услови, односно да се формира Пододбор за информатичко друштво и дигитализацију, у оквиру матичног Одбора за образовање, науку, технолошки развој и информатичко друштво. Ово јавно слушање ће бити прво, тачније једно у низу јавних слушања на тему дигитализације и електронских сервиса. Госпођа Рагуш је овом приликом изразила велику захвалност директору и свим запосленима у Канцеларији за информационе технологије и електронску управу, који су у ствари и заслужни за углед који Србија ужива у свету, а који се тиче дигитализације и организације електронске управе. Захвалила се у име Пододбора и Програму за развој Уједињених нација (UNDP), који је подржао ово јавно слушање и препознао колико је ова тема важна. Такође, госпођа Рагуш се захвалила и многобројним колегама посланицима и члановима Одбора за образовање који су се одазвали позиву и узели учешће у раду овог јавног слушања, као и људима из ИТ заједнице и невладиног сектора, који ће бити велика подршка раду у наредном периоду.

Након уводничара, у складу са Програмом јавног слушања, наредни говорници су представили досадашње резултате у области дигитализације. Представници Канцеларије за информационе технологије и електронску управу су представили свој досадашњи рад у неколико сегмената. Карактеристика рада Канцеларије у претходном периоду је био рад на три колосека. Ту су пре свега електронске услуге за грађане, затим инфраструктура (јер без мреже и „дејта“ центара не може да постоји електронска управа), и услуге. Истовремено је Канцеларија радила и на употпуњавању закона који дефинишу ову област.

Др Михајло Јовановић, директор Канцеларије, је учеснике јавног слушања укратко упознао са најзначајнијим законским прописима на основу којих и послује сама Канцеларија, као и о значају законских прописа које би требало усвојити или су у

припреми, а важни су за даљи ток развоја информационог система. Сваки од наведених прописа има значајну улогу у олакшавању пословања привредних субјеката, али и олакшавању и побољшавању квалитета живота грађана. У примени су Закон о општем управном поступку, Закон о информационој безбедности, Закон о заштити података о личности и Закон о електронској управи за који је у припреми измена прописа, као и Уредба о канцеларијском пословању. Уредба о канцеларијском пословању органа државне управе допринеће да и сама јавна управа постане у потпуности дигитална, да се уведе електронска Писарница и електронска Архива, те да комуникација у потпуности буде дигитална. Захваљујући овој Уредби, у току ове године по први пут ће бити могућа имплементација електронске Писарнице јавне управе и електронска Архива. Веома значајно је и усвајање Закона о електронском документу, Закона о пореском поступку и пореској администрацији, Закона о угоститељству и Закона о туризму, затим Закона о централном регистру становништва, као и Измене и допуне Закона о основама система образовања и васпитању, Закона о инспекцијском надзору и Закона о архивској грађи и архивској делатности. У наредном периоду ће у скупштинску процедуру ући и Закон о печату државних и других органа, којим ће се омогућити употреба електронског печата од стране државних и других органа. То значи, да када се шаље електронски документ ставља се електронски печат који идентификује одређену институцију. Министарство државне управе и локалне самоуправе ће водити регистар издатих електронских печата у Републици Србији. Измене и допуне Закона о здравственом осигурању ће дефинисати три битне ствари за грађане - постојање електронских дознака, постојање електронског боловања и постојање електронског упута, што ће омогућити унапређење овог сектора. На крају, али не најмање важан је и Закон о регистру административних поступака који ће дефинисати све поступке за правна и физичка лица. Овај Регистар ће омогућити да се евидентирају сви поступци и да се брзо крене у масовну дигитализацију са циљем да у наредне две или три године сви поступци буду дигитализовани.

Ана Шаренац, помоћник директора, је представила услуге које пружа ова канцеларија преко портала Е-управе. То су е-Беба, е-Рецепт, е-Вртић, заказивање за *PCR* тестирање, систем Донирај плазму и вакцинација против *Covid 19*. У оквиру услуге е-Беба, пријављено је више од 272.218 новорођене деце и услуге које омогућава овај портал су пријава новорођенчета у матичну књигу рођених, здравствено осигурање и пријава за родитељски додатак, као и добијање докумената на кућну адресу. Систем е-Рецепт је олакшао и растеретио како домове здравља, тако и кориснике услуга и омогућио је да се на бржи и јадноставнији начин и препишу и подигну лекови. У систему е-Вртић је 140 градова и општина и 158 предшколских установа, а до сада је на овај начин поднето преко 108.000 пријава за вртић и читава генерација је прошле (2020) године на овај начин уписана у вртиће. Пријављивање за *PCR* тестирање је услуга која омогућава да се закаже тестирање на лични захтев и на овај начин је заказано преко 130.000 термина у лабораторијама. У оквиру ове услуге се и обавештавају грађани о завршеном резултату путем *SMS* порука и путем *e-maila*. Платформа Донирај плазму је омогућила грађанима који су прележали *Covid 19* да донирају антитела која су стекли током болести и помогну у лечењу оболелих. Исказивање интересовања за вакцинацију се врши путем попуњавања једноставног упитника и до сада је путем ове платформе вакцинисано преко 850.000 грађана.

Зоран Мишић, заменик директора Канцеларије, је упознао учеснике јавног слушања о развоју саме Канцеларије и успостављању јединственог информационог система. Поред центра у Београду, Влада Републике Србије је изградила и државни „Data center“ у Крагујевцу, где државни органи, као и комерцијални корисници могу да смештају своју опрему и да користе виртуелне серверске ресурсе. Значај овог објекта је вишеструк, од унаређења система електронског пословања у Србији, до смањења на минимум ризика од губљења података. Током 2018. године је успостављен јединствени информациони систем са 1.087 локација у коме су Народн скупштина Републике Србије и државна управа и локална самоуправа, али и комерцијални корисници (Huawei, IBM, SOX, Orion Telekom, AIGO, Comtrade, RTS, Telekom Srbija).

Слободан Марковић је, испред Програма за развој UNDP, поздравио одржавање јавног слушања, као и тему која је изабрана. Програм за развој UNDP је од 2015. године покренуо и Националну иницијативу отворених података, у оквиру кога је спроведен пројекат Портал отворених података, који омогућава корисницима да у реалном времену могу да користе све доступне податке. Затим је заједно са Владом Србије покренуто и спровођење Националног програма „ИТ“ преквалификација. Главни партнери су Канцеларија за „ИТ“ управу Владе и Кабинет председнице Владе. Али, Програм УН за развој у Србији подржава дигитализацију и у другим областима као што су јавне финансије, заштита животне средине, енергетска ефикасност итд. Програм за развој UNDP-а је заједно са Канцеларијом спровео активности везане за осмишљавање и израду пројекта државног „Data centra“, плана њиховог пословања, дефинисање архитектуре система е-Управе, успостављање центра за подршку сервисима е-Управе, формулисањем програма и акционог плана за развој е-Управе и подршку активностима Канцеларије за „ИТ“ током пандемије Covid19. UNDP у Србији ће и даље подржавати све активности Владе, нарочито у процесу дигитализације здравства, даље подршке на развоју државног „Data centra“ у Крагујевцу, наставак програма „ИТ“ преквалификација, даће подршку спровођењу стратегије вештачке интелигенције, омогућиће се даљи рад на отвореним подацима и рад на успостављању регионалног центра за четврту индустријску револуцију.

У даљој имплементацији дигитализације се мора водити рачуна о унапређењу услуга јавне управе. За почетак, кориснике услуга треба укључити у процес дизајнирања услуга јавне управе, затим треба радити на поузданости државних сервиса, на повезивању и размени државних и приватних података. Треба помоћи привреди у виду подстицаја за дигиталну трансформацију и обезбедити могућност фирмама да кроз нове технологије постану конкурентније, да изађу на нова тржишта и да на тај начин повећају продуктивност привреде. Постоји простор и за унапређење локалне доставе, јер је е-трговина доживела свој бум током пандемије, али постоје проблеми у достави роба на локалу. Треба да се настави са изградњом оптичке мреже, са дигиталном писменошћу и са што већим укључивањем грађана у све процесе, нарочито у локалним срединама.

Дражен Маравић, из UNDP, који води Парламентарни портфолио, скренуо је пажњу присутнима на свеобухватну стратегију дигитализације Парламента. Ова Стратегија ће помоћи да дигитализација буде један од инструмената које посланици могу да искористе да створе јак парламент. За то је потребно опремити парламентарне зграде одговарајућом информационо-комуникационом инфраструктуром, обезбедити средства за електронски преглед документације на радним местима и омогућити електронски начин

рада у пленуму и у одборима. Све ово може довести и до омогућавања рада са друге локације са одговарајућим „клауд“ решењима, путем „пуш“ нотификације или путем SMS порука, која се прослеђује посланицима са информацијом да је усвојена одређена агенда рада или да су стигли амандмани. Овај начин рада ће омогућити рад свих тих платформи и на мобилним уређајима, итд. Дражен Маравић је предложио да следеће јавно слушање може да буде и мало другачије организовано, нпр. може да се направи „хибридни“ догађај, да се омогући и стримовање путем интернета, постављања питања и можда учешћа неких експерата из земље и из иностранства кроз једно „on line“ слушање, као и да се омогући већа доступност, јавност и транспарентност рада овог пододбора и парламента уопште. Могућност укључивања грађана путем „on line“ решења је једна велика могућност која може да се искористи. У будућности се може размишљати и о електронском гласању на изборима, да се ураде аутоматизација и дигитализација изборног процеса који може да се одвија у више фаза. Овакав начин учествовања у политичким процесима ће бити и примамљивији за младе, чије је учешће у политичким процесима тренутно на јако ниском нивоу.

Иван Минић из Регистра националног интернет домена Србије (РНИДС) и „Појачала“ се фокусирао на неопходност изградње већег поверења и боље комуникације унутар институција, између институција са свим заинтересованим циљним групама. У претходном периоду је направљен велики помак, у смислу инфраструктурног решења важних ствари и на тај начин је створена и постављена добра основа за дигиталне сервисе и дигиталну управу.

Никола Марковић, председник Друштва за информатику Србије, је упознао присутне са мисијом овог Друштва. Прва три задатка су: промоција савремених информационаих и комуникационих технологија, афирмација и подстицање развоја домаћих информационаих технологија, производа и услуга и унапређивање услова за информатику. Улога Друштва је да прати какви су општи услови за ову делатност и да се јавља са иницијативама, проценама стања, те на тај начин покуша да унапреди рад у овој области. Снага домаћег „ИТ“ сектора је у томе, што имамо око 2.500 „ИТ“ компанија у којима ради 28.000 запослених, а у осталим компанијама, информатичким пословима се бави око 40.000 хиљада људи. Ово је креативан потенцијал који чини срж и снагу домаће информатике и у Србији има око 600 корисника на електронској управи и српска електронска управа спада међу 10 најбољих у Европи. У Србији је актуелан тренд развоја извоза софтверских услуга, који је у претходној години сигурно био већи него претходних година. За ове податке су заслужни и подршка и подстицаји које пружа Влада и поједина министарства, те би оваква пракса требало да буде и даље присутна. У наредном периоду је битно да компаније дигитализују своје основне пословање и своје пословне процедуре, те је Друштво, у том смислу и упутило предлоге одређеним компанијама, али оно што је још потребно су одговарајуће стимулације за компаније. Србији је потребно да компаније дигитализују своје основне пословање и да се координира развој информационог друштва на нивоу целе државе. Друштво се залаже да се у будућности шири примена Концепта индустрије 4.0. То је нова технолошка револуција и нове фабрике. У Србији постоји десетак фирми које у овој области имају резултате, али је потребна шира акција на том подручју и Друштво апелује да Влада предузме ту акцију.

Дарио Кукољ, помоћник генералног секретара Народне скупштине Републике Србије је укратко представио сарадњу Народне скупштине са Канцеларијом за „ИТ“ у стварању „Disaster recovery“ локације, јер на овај начин Народна скупштина стиче могућност да безбедно и сигурно чува све податке на локацији која је државни „Data centar“ и није приватна локација. Инфраструктура Народне скупштине, која ће бити смештена у „Data centry“ је набављена претходне године и Народна скупштина ће од Канцеларије да изнајми, тачније да добије на коришћење простор, у коме ће та опрема бити адекватно третирана. У случају било каквог отказивања инфраструктурних система у Народној скупштини, систем у Крагујевцу ће их аутоматски преузети, тако да народни посланици и служба Народне скупштине неће имати прекид у раду и неће осетити никакав недостатак током рада. Ова сарадња, која ће бити озваничена Споразумом, Народној скупштини пружа могућност коришћења најсавременијег „Data centra“ у региону, као и да на најбезбеднији начин приступа својим подацима и подацима осталих државних органа у заједничкој интегрисаној мрежи. Постоји и могућност јоше једне сарадње са Канцеларијом у погледу процеса архивирања архивске грађе. Народна скупштина има веома велику и битну архивску грађу која треба да се подели, не само са државним институцијама, него и са самим грађанима. Пре неколико година Народна скупштина је започела дигитализацију своје архивске грађе и спремна је да то преда и другим институцијама, како би се на тај начин много лакше и брже спровело комплетно архивирање документације коју поседује.

Након паузе, у времену које је предвиђено за постављање питања, у дискусији су учествовали народни посланици Наташа Јовановић, Светлана Милијић, Братислав Југовић, Драгољуб Ацковић, Зоран Томић, Горан Спасојевић, Марко Атлагић, Томислав Јанковић, Светлана Јовановић из Кабинета председнице Владе и Михаило Јовановић, директор канцеларије за информационе технологије Владе Србије.

Након закључења јавног слушања (15,40), у Централном холу Дома Народне скупштине је у 15,45 часова, потписан Споразум о сарадњи између Канцеларије за информационе технологије и електронску управу и Народне скупштине Републике Србије.

Јавно слушање је завршено у 16,40 часова.

Саставни део Информације са јавног слушања чини и обрађени тонски снимак у писаној форми.

СЕКРЕТАР ОДБОРА

3/1

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА

Муамер Зукорлић

Достављено:

у Народној скупштини Републике Србије:

- председнику
- члановима Одбора за образовање, науку, технолошки развој и информатичко друштво